

Vakavat työpaikkatapaturmat

Juontaja: Tämä on Tapaturmavakuutuskeskuksen podcast Tutka-asema. Minä olen Miia Maria Lahti ja ohjailen tutkaa juontajana. Tässä jaksossa me puhutaan vakavista asioista eli vakavista työpaikkatapaturmista ja niihin johtaneista tekijöistä ja täällä studiossa kanssani ovat Tapaturmavakuutuskeskuksesta, työturvallisuusasiantuntija Otto Veijola tervetuloa ja tutkimusyksikön johtaja Mika Tynkkynen. Tervetuloa.

Otto ja Mika: Kiitos

Juontaja: Mika, kerro sä ensin mistä tää tulee tää Tutka-asema nimi?

Mika: Tutka-asemalla on monta oikeastaan niin kun ajatusta siellä taustalla. Eli tutka on ollut meillä tämmöistä sisäistä slangia sanoista tutkimus- ja analyysipalvelut ja tietysti tutkalla on myöskin tämä perinteisempi ajatus tämmöisenä luotaimena, että meillä on tutkimus ja tutkimustoiminnan yksi tärkeimpiä tehtäviä on luodata tätä toimintaympäristöä siellä vaikuttavia muutosvoimia ja mihin ollaan menossa, miltä siellä näyttää siellä ympäristössä? Ja sitten tämä asema vähän niin kun analogiaa tähän tämmöiseen niin kun radiomaiseen lähetystapaan. Tää podcast jossain määrin niinku muistuttaa tämmöistä niinku radiolähetystä, niin siitä tämä Tutka-asema.

Juontaja: Joo kiitos. No, Otto kerro itsestäsi jotain?

Otto: Tosiaan no nimi tulikin selväksi ja työturvallisuusasiantuntijana TVK:ssa on nyt ollut semmoisen reilun kuutisen vuotta ja pääasiallinen tehtävä mulla siellä liittyy onnettomuustutkinnan tutkintojen johtamiseen. Taustaa ehkä sen verran, että rakennesuunnittelija olen koulutukselta ja oon tehnyt työtapaturmien tutkintaa, sitten työskennelly viranomaisen puolella aikaisemmin ja oikeastaan työturvallisuus sinänsä vähän eroaa noista mun kiinnostuksen kohteista sitten normaalisti, että arki tämmöisessä harrastustoiminnassa niin erityisesti tämmöiset riskialttiit urheilulajit on mieleen. Kyllä sieltä on sitten kokemusta niin sanotusti tota korvauksensaajan puolelta enemmänkin, kun on sitten itse tätä toista puolta, mutta tämmöistä taustalla.

Juontaja: Joo, kauhun tasapaino.

Otto: Siellä tota noin joo kauhun tasapaino kyllä.

Juontaja: Lähdetään ihan määrittelyistä liikkeelle. Eli mitä tarkoitetaan vakavilla työtapaturmilla ja mikä lasketaan vakavaksi työtapaturma ja mikä ei?

Otto: Totta joo, eli tässä olisi hyvä lähteä liikkeelle siitä, että tää työtapaturmahan ylipäätään on laista tuleva määritelmä ja sitä voidaan sitten tätä vakavuuden käsitettä lähestyä oikeastaan parilla eri tavalla ja sille on useampia määritelmiä olemassa. Elikkä vakuutusjärjestelmässä meillä on tämmöinen, että yli 30 päivän työkyvyttömyyteen johtaneet vahingot on vakavia. Ja taas sitten työsuojeluvalvonnassa määritellään tää vamman perusteella, joka sitten on, ei niin kaun seurata sitä vahinkoa niinkään, vaan sen ensi tilassa jo vakava tämä vahinko, elikkä esimerkiksi luiden murtumat, aivovammat ja tämmöiset pysyvät vaikeat terveyshaitat. Ja tosiaan meillä tää menee niin, että kun vahinko sattuu niin me seurataan vuosi eteenpäin sitä vaikka vahingon vakavuutta ja tälleen me saadaan myös ne tapaukset tietoon tai se vakavuus niin se tieto on, että kun vahinko sattuu niin vaikka se onkin lievän oloinen aluksi, niin se voi myöhemmin hyvinkin olla niin, että siitä aiheutui pitkä työkyvyttömyysjakso. Esimerkkinä vaikka nyt tämmöinen, että ruosteiseen naulaan astuminen, josta sitten aiheutui verenmyrkytys ja siitä sitten pitkä tota tai josta aiheutuu vaan

terveyskeskuskäynti aluksi, mutta sitten verenmyrkytys sitä kautta niinku todella pitkä poissaolojakso.

Juontaja: No, kuinka paljon näitä vakavia työtä työtaturmia sattuu ja jos vertaa Suomeen niinku muihin maihin niin tota mihin me sijoitutaan Mika?

Mika: No, joo jos aloitetaan vähän positiivisemmalla tulokulma tällä kertaa. Eli tota, jos näistä työpaikkakuolemantapauksista niitten tilastoja tarkastellaan, niin meillähän on ollut nyt viimeiset kymmenet vuodet erinomaisen hyvä kyllä se kehitys eli ollaan päästy jo tuommoiseen noin 20 tapaukseen vuodessa, kun se vielä vastaava vertailuluku tuolta 80-luvun alkupuolelta oli noin 200 eli kymmenesosa. Näistä 20:kin vuosittaista tapauksista niin työpaikalla työtehtävissä sattuu noin puolet. Eli on tota noin niin ei nyt olla alle päästy, mutta noin kun 10 tapaukseen vuodessa niinku ihan viime vuosina, että se on niin kun ehdottomasti hyvä uutinen toki niin kuin tässä samalla on niin kuin ymmärrettävää suhteellistettava näitä lukuja niin kuin pidemmällä perspektiivillä, että paitsi tietysti nää on yksittäisiä tragedioita, niin edelleenkin, niin kun nämä meidän nykyinen vakiintunut taso, niin tarkoittaa sitä, että 10 vuoden tarkastelujaksolla, jos lähdetään siitä, että meillä kuolee 150-200 ihmistä työtaturmissa, niin onhan se niin kun järkyttävä suuri luku, että jos vaikka lähdetäisiin vertaamaan, että meillä sattuisi 10 vuoden välein joku yksittäinen onnettomuus, jossa kuolisi yhtä monta yksittäistä ihmistä, niin väittäisin, että aika vakaviin toimenpiteisiin siinä varmasti ryhdyttäisiin kansallisella tasolla. Sitten on tietysti niin kun huomioitava, että vaikka me puhutaan nyt vakavista työtaturmista niin niin tässä kokonaisuudessa niin ei pidä unohtaa niin noita ammattitautikuolemia, joita sattuu kuitenkin moninkertainen määrä edelleenkin. Eli tota lähes 100 ihmistä kuolee edelleen vuosittain käytännössä vain ja ainoastaan vuosikymmeniä sitten tehtyihin tehtyjen virheiden eli asbestirakenteiden ja asbestin käsittelyyn liittyvien ammattitautien johdosta. Eli tota se on ehdottomasti huomioitava tässä kokonaisuutta kun tarkastellaan. No sitten tähän on pelkästään ole niinku kuolemantapauksia. Eli me puhutaan vakavista tapauksista niinku Otto tuossa mainitsi, että me vakuutuspuolella ollaan määritelty niin, että yksi yli 30 vuorokauden työkyvyttömyyteen johtavat tapaukset lasketaan vakaviksi. Niin tällaisia tapauksia sattuu edelleenkin noin 7000 tapausta vuodessa, että se on aika iso määrä. Mutta toki sielläkin on niin kun kehitys ollut hyvää, että vielä parikymmentä vuotta sitten tämä vakavien tapausten osuus kaikista työtaturmista oli noin 10 %, kun se on nyt saatu pudotettua tuonne noin 6-7 % nurkilla on elikkä vakavien osuus kaikista on merkittävästi pienempi kuin mitä se on ollut vielä parikymmentä vuotta ja tämä on tietysti niin kun erittäin hyvä uutinen ja varsinkin niinku siitä näkökulmasta, että nyt on vahvaa tutkimusnäyttöä siitä, että kun työturvallisuuteen panostetaan niin se näkyy nimenomaan tämmöisten vakavien tapausten, niin kun vakavuusasteen lieventymisenä ja tää on niinku hyvä merkki siitä, että meillä olisi työturvallisuus kehittynyt hyvin positiiviseen suuntaan tässä viimeisten tuota noin niin vuosikymmenten aikana. No, sitten näistä kansainvälisistä vertailuista vielä lyhyesti, että voidaan sanoa, että Suomi edustaa joka tapauksessa parasta neljännessä. Kansainvälisesti ja jo niin kuin Euroopan tasolla lähinnä, mutta ei terävintä kärkeä, että meillä on vähän vaikeata tietysti lähteä suoraan vertailemaan lukumääriä, koska tilastojärjestelmät on erilaisia. Tilastoinnin perusteet on erilaisia. Mutta kuolemantapauksia on selkeämpi, selkeämpi referenssi, niin siellä voidaan niin kuin lähteä voidaan mainita niin, että Suomessa sattuu tällä hetkellä noin yksi kuolemaan johtanut tapaus vuodessa sataatuhatta työntekijää kohden kuin sitten aivan huippu maat niin kuin Iso-Britannia, Alankomaat ja Ruotsi, niin suhdeluku on alle 0,5 ja sitten taas toisaalta Kypros, Italia, Bulgaria, Romania, Liettua esimerkkejä sieltä että tää sama samainen suhdeluku on 3, yli 3 jopa yli 4 kuolemantapausta sataatuhatta työntekijää kohden. Elikkä tässä on niinku se suurin piirtein se raami, johonka me asetutaan.

Juontaja: Tekee mieli kysyä, että mitä näissä ihan kärkimaista tehdään paremmin tai mistä se johtuu, tiedetäänkö?

Mika: Niin no kyllähän niin kun mainitut Iso-Britannia, Alankomaat ja Ruotsikin niin siellä ollaan merkittävästi niinku täällä turvallisuuskulttuuria ja turvallisuuden niinku kehittämisen agendalla pidemmällä kuin Suomessa, että se on siellä on vuosikymmeniä aikaisemmin herätty näihin asioihin ja se turvallisuusjohtamisen taso on niinku kertaluokkaa parempi kuin meillä.

Juontaja: Mitä yleistä näistä kuolemaan johtaneista työtapaturmista voidaan sanoa eli millaisia Tapaturmavakuutuskeskuksessa tutkitut työpaikkakuolemat ovat tyypillisesti?

Otto: Ihan tosiaan niinku Mika sanoi, että niitä sattuu se kymmenisen kappaletta, 10-20 vuositason Suomessa ja tästähän nyt on vaikea vetää sitten semmoisia yhteenvetoja niinku yhden vuoden perusteella, mutta katsotaan vähän pidempää aikaväliä semmoisia tapauksia, mitä me ollaan nyt tässä pidemmällä aikavälillä tutkittu, niin tällainen tyypiesimerkki olisi semmoinen, täytyy nyt sitten sanoa niin, uhrina on ollut kokenut keski-ikäinen mies, hän on ollut töissä korkea riskisellä toimialalla, näitä ovat siis rakentaminen, kuljetus ja teollisuusalat, ja työskennellyt yksin tilapäisissä työpisteessä tai tehnyt tällaista rutiininomaista työtä, työ on liittynyt sitten koneiden käsittelyä tai käyttöä, käsikäyttöisillä työkaluilla työskentelyyn ja ollut sitten usein niinku puutteita tähän työtehtävään vaatimiin turvavarusteisiin ja nää vammat on aiheutunut sitten puristamista, putoamista tai putoavan esineen osumista. Ja tosiaan hän on useimmiten saanut myöskin jonkin tasoisen työturvallisuuskoulutuksen ja perehdytyksen. Ja toki tässä on taustalla sitten paljon muita tekijöitä, mutta tästä niin kun itse itse tota uhrin toimintaan liittyviä asioita, niin tällaiset siellä nousee esille. Ja tästä tietenkin se, että jos ajatellaan näitä toimialoja, jotka mainitsin jo näistä korkeariskisistä, niin siellä sitten se vahinko sattuu usein miten suorittavaa työtehtäville. Elikkä siellä on sitten rakennustyömaiden työntekijöitä, huoltotyöntekijöitä, kuljetustyöntekijöitä ja näin eteenpäin ja työtehtävät sitten on liittynyt johonkin kunnossapitoon korjaukseen tai ihan tällaiseen niinku tuotantotehtäviin. Ja ehkä näistä vahingoittumistavoista kuten sanoin tuossa joo elikkä ne putoaminen, kaatuminen ja tällainen aiheuttaja. Sitten rikkoutuminen on niitä niinku yleisimpiä. Ja tällaiset laitteet ja työkoneen hallinnan menettämisestä, mutta myöskin sitten tällaiset sähköiskut ja hukkumiset on tota vuosittaisia tapauksia, joita meille tulee tietoa.

Juontaja: Äsken mainitsit, että on sitten muitakin taustatekijöitä, avaa niitä vielä vähän.

Otto: Joo eli jos ajatellaan sitä, mitä siellä esimerkiksi tällaiset organisaation turvallisuustyöhön liittyvät asiat, kuten puutteellinen töiden suunnittelu ja ohjeistus on monesti taustalla riskien väärä ja tällainen puutteellinen riskien ja vaarojen arviointi sekä sitten tota usein ollaan huomattu näissä tapauksissa, että siinä on puutteellisia koneiden ja laitteiden turvateknisiä ominaisuuksia esimerkiksi, että ne on päästy ohittamaan tai ollaan niinku voitu toimia turvattomassa sen laitteen kanssa ja nämä niitä nämä niitä asioita on, näitä voidaan tuossa myöhempänä keskustelua vähän käydä tarkemmin läpi.

Juontaja: Mika kerro, että mitkä tekijät johtaa näihin onnettomuuksien sattumiseen? Miten ne onnettomuudet kehitty?

Mika: Niin joo, no me voidaan onnettomuuden luonteesta, tapahtumaympäristöstä tai toimialasta, yrityksen koosta kaikissa tällaisista taustatekijöistä huolimatta niin tunnistaa aina onnettomuuksista selkeästi tietyt onnettomuussekvenssin vaiheet, että meillä on aina tunnistettavissa se itse vaaratekijä, joka sitten myöhemmin johti vahinkoon tai onnettomuuteen ja tällainen niinku vaara voi olla, että se on ollut piilevänä läsnä siellä ympäristössä jo jopa kymmeniäkin vuosia. Tai sitten se on muodostunut juuri ennen sitä tota noin niin

vahinkotapahtumaa. Jos otetaan konkreettinen esimerkki vaarasta, niin esimerkiksi työmaalla rakennustyömaalla voi olla suojaamaton aukko, josta on suora pudotus alatasolle ja se aukko on saattanut olla siellä jo pidemmän aikaa. Tai sitten se on jäänyt esimerkiksi edelliseltä niin kun työryhmältä sitten suojaamatta, että se on niinku selkeä tämmöinen onnettomuuden esimerkki niinku tämmöisestä putoamisvaarassa. No, sitten niin ikään me voidaan kaikissa onnettomuuksissa määritellä se tilanne, jossa ihminen altistui sitten tälle vaaralle, että vaaran ei esimerkiksi suojaamaton aukko itsessään ole vielä niin kun onnettomuus, onnettomuuden tekijä niin pitkään kuin ihminen altistuu sille vaaralle eli työskentelee siinä läheisyydessä ja puhutaan vaaratilanteen kehittymisestä eli käytännössä vastataan kysymykseen, että kuinka niin kun tämä onnettomuuden kohdannut henkilö joutuisi vaaran niin kun vaaralle altistuminen, vaikutuspiiriin. Eli tosiaan tässä niin kuin esimerkkiä jatkaen niin kyse on siitä, että kuinka tämä työn työntekijä on sitten mennyt tai miksi on mennyt tai kulkenut juuri siinä tilanteessa sinne aukon läheisyyteen. No, sitten on edelleenkin, kun jatketaan tätä sekvenssiä, niin voidaan määrittää vaarallinen tapahtuma tai voidaan puhua myöskin tämmöisestä avaintapahtumasta eli että nyt ollaan jo siinä tilanteessa, että siitä on aineksia johtaa vahingoittumiseen, mutta ei vielä itsessään ole vahingoittumistapahtuma eli tota noin niin mahdollista olisi vielä tässäkin vaiheessa selvitä säikähdyksellä. Eli puhumme tämmöisestä läheltä-piti-tilanteesta ja tässä esimerkkitapauksessa niin jos sitä jatketaan, niin kyse on siitä, kun henkilö astuu tähän suojaamattomaan aukkoon. Siinähan tilanteessa vielä mahdollista, että jos olisi vaikka valjaat, putoamisvaljaat, niin hän vielä selviäisi säikähdyksellä. No, sitten tosiaan tää astuminen aukkoon ei vielä tosiaan niin kun johda siihen vahingoittumiseen välittömästi, mutta tota noin niin jos tilanne jatkuu niin kun ilman suojauksia niin voidaan määrittää sitten tää vahingoittumistapahtuma. Eli tässä tapauksessa se olisi sitten iskeytyminen tänne, alatasanteelle eli sen vapaanpudotuksen seurauksena ja siitä sitten edelleenkin voidaan määrittää mitä, siitä vahingoittumisesta seurasi eli välittömästi esimerkiksi lonkan murtuma ja sitten välillisesti työkyvyttömyys ja siihen liittyvät hoitotoimenpiteet ja niin pois päin ja onnettomuuksien tutkinnan tehtävänä on sitten tietenkin niin paitsi määrittää nää sekvenssin vaiheet, niin myöskin sitä etsiä niihin liittyvät syytekijät. Riskitekijöistä puhutaan, että jotka on johtanut siihen tuota noin niin kunkin vaiheen ilmaantumiseen taikka ollut myötävaikuttamassa tilanteeseen niin, että tilan sekvenssi ei ole missään vaiheessa päässyt katkeamaan. Eli tota noin niin puhutaan tämmöisestä välillisistä tai myötävaikuttaneista tekijöistä.

Juontaja: No niin Otto nyt varmaan päästään syvemmin siihen mitä äsken viittasit eli millaisia syytekijöitä siellä tutkituissa onnettomuustapauksissa sitten on tunnistettu?

Otto: No, joo tuossa Mika vähän niinku pohjusti tätä aihetta edellisessä tota vastauksessa. Mutta tosiaan näitä, kun tutkitaan nää syytekijät yleensä jaotellaan tämmöisiin välittömiin ja myötävaikuttaviin turvallisuuspoikkeamiin. Ehkä hyvä semmoinen ero kertoa näistä, mikä näistä nyt on erona niin tää myötävaikuttava ei missään tilanteessa voi yksittäisenä tekijänä johtaa tosiaan onnettomuuteen, että se on näitä taustalla vaikuttaneita tekijöitä useimmiten ja esimerkkinä nyt sitten, että työympäristön kuumuus voi esimerkiksi johtaa ihmisen vaarallisiin toimintoihin, jos on liian kuuma ilma ja sitä kautta sitten tehdään niin kuin virheellisiä toimintoja ei olla niinku täysin iskussa siihen tekemiseen. Ja kun taas sitten kuumuus äkillisen välittömänä turvallisuusuhkana voi olla syynä sitten palovammaa esimerkiksi elikkä tässä nämä erot ja voitaisi eka katsella vähän näitä välittömiä turvallisuuspoikkeamia, joita sitten on esimerkiksi ihmisen toimintaan liittyvät asiat. Siellä on niinku tarkkaavaisuusvirheitä esimerkiksi, että aikomus on niinku oikea, mutta toteutus on väärä. Esimerkiksi tämmöiset meillä on tutkinnoissa ollut tämmöisiä vaikka radio-ohjaimella ohjattavia nostureita, joita sitten on tehty ohjausvirhe ja sitä kautta on sitten päädytty siihen tilanteeseen, että on esimerkiksi taakka lähtenyt hallinnasta yms. Tai sitten on erehdyksiä. Eli tavallaan taustat siinä, että ei ole kerrottu esimerkiksi tai riittävästi opastettu siihen tehtävään tekemiseen, niin voivat

sitten aiheuttaa sen, ettei osata tehdä oikein. Ja sitten on kykenemättömyysvirheitä olemassa elikkä kykenemättömyys suoriutua tästä tehtävästä oikein ja turvallisesti. Sitten näitä työohjeiden vastaisia toimintoja, kuten esimerkiksi sitten tämmöiset turvalaitteiden ohittamiset ja sitten on myös väkivalta ja muu rikollinen toiminta, joita tosi harvoin niinku näkyy näissä meidän tutkimuksissa. Mutta tämä on niinku yks tämmöinen meidän tutkintatavassa otettava huomioon, että onko tämmöistä ollut täällä taustalla. Ja sitten ne työympäristöön liittyviä poikkeamia, jotka taas sitten nää on välittömiä siinä mielessä, että voi olla rakenteiden murtumisia ja esimerkiksi ja sitä kautta sitten on sortunut joku rakenne ja sinne jäädään sitten alle, jolloin siihen ei ole niinku vaikuttanut tää ihmisen toiminta niinku välttämättä ihan suoraan muuta kuin silloin joskus taustalla, kun on rakennettu näitä asioita. Ja sitten on tietenkin koneita ja laitteita ja siellä on sitten tää koneiden normaali toiminta voi tosiaan aiheuttaa niinku tän vaaratilanteen sekä sitten ne vikaantumiset, että siellä tarkastellaan sen koneen niinku perustoimintaa ja sitten, jos ollut vikaantumisia niin minkälaisen tota vaaratilanteen se on sitten aiheuttanut tai ei pelkästään vaaratilanteen, mutta myöskin tämän itse vahingon. Ja sitten nää tosiaan myötävaikuttavat ja tämmöiset, niinku niin sanotut ehkä piilevät tekijät ja siellähän on sitten paljon asioita, joita katsotaan, että siellä on niinku fysikaalisia tekijöitä, nimenomaan lämpötilaa kuten tuossa mainitsin jo aikaisemmin. Semmoista tota valaistusta, äänet yms. Kemiallisia tekijöitä kuten sitten työssä käytettävät kemikaalit, pesuaineita, liuottimia, mitä ikinä. Sehän voi vaikuttaa sitten siihen, että henkilö ei ole niinku täysissä toimissa, jos tulee tämmöisiä vaarallisia kemikaaleja ilmaan ja niitä sitten hengitellään. Biologisia ja nämähän on sitten tämmöisiä homeita tai bakteereja yms., muita. Ja sitten nää psykososiaaliset elikkä tämmöiset työyhteisön turvallisuusasenteet esimerkiksi ja tämmöiset vakiintuneet turvattomat työtavat, joita työpaikoilla saattaa joskus olla. Ja sitten toki ne työn ulkopuoliset tekijät, jotka sitten sieltä arkielämästä vaikuttaa siihen keskittymiseen työpaikalla. Ja sitten myöskin näitä koneiden ja laitteiden ergonomiaa niiden käytettävyyttä, tämmöisiä asioita ja toki siellä taustalla, kuten mainitsin aikaisemmin on töiden suunnittelua, organisointia ja valvontaan liittyvät asiat. Elikkä onko esimerkiksi työn aikataulutettu niin, että se on mahdollista toteuttaa turvallisesti ja onko riittävät resurssit? Onko meillä työprosessit semmoiset, että se on toteutettavissa turvallisesti. Ja koulutuksella, perehdytyksellä, sitä tarkastellaan myöskin näissä elikkä, onko tota ei ainoastaan tämä uhrin koulutus ja perehdytys kohdilla vai onko siinä koko alihankintaketjussa esimerkiksi tämmöinen perehdytys otettu riittävästi huomioon, onko sillä ollut vaikutusta sitten tämän tämän tota onnettomuuden syntyyn.

Mika: Joo joo joo, tuota sitten tietysti hyvin tärkeä vaihe onnettomuuksien tutkinnassa on se tämmöiseen niin sanottuihin juurisyihin eteneminen eli Otto tuossa kertoo tämmöisestä niin kun välittömistä tai myötävaikuttavista tekijöistä, jotka kuitenkin on joko täysin havaittavissa tai ainakin kohtuullisen hyvin määriteltävissä. Esimerkiksi, että onko perehdytys toteutettu vai ei. Mutta sitten, kun mennään niinku näihin juurisyihin, niin se edellyttää niinku etenemistä tämmöisistä havaittavissa olevista tapahtumista ja tää tai tämmöistä niinku ilmiongelmista kuten ihmisen vaaralliset toiminnot, niin sitten sinne tuota noin niin kun johtamiseen ja kulttuuriin liittyviin kysymyksiin. Eli tota olisi niin kuin ymmärrettävä, että näillä tämmöisillä vaarallisilla toiminnoilla ja olosuhteilla niin niillä on aina syynsä, että nehän ei niinku muodostu siinä hetkessä tyhjästä vaan siellä on aina joku vaikutin toimia esimerkiksi niin kun on toimittu, että pitäisi olla niinku itsestään selvää, että ei kukaan niinku tarkoituksellisesti halua vahingoittaa kaveria. Tai saatikka aiheuttaa itselleen onnettomuutta tekemällä jotain asioita niinku esimerkiksi työohjeen vastaisesti eli tota hyvin usein tää on käytännössä aina niin jopa niin kun alkuun, niin kun järjettömillekin toiminnoille löytyy sitten ihan järjellisiä selityksiä, jotka on siinä tilanteessa tavallaan perustellut sen tai jopa oikeuttanut sen toimintatavan. Ja tota ja sitten myöskin niin kun löytyy aika nopeasti sellaisia syitä, jotka niinku selittää sitä, että miksi esimerkiksi tämmöinen vakiintunut vaarallinen toimintatapa on

jäänyt elämään sinne työpaikalle, kun kysytään, että no, miksi siihen kukaan ei puuttunut niin siihen löytyy esimerkiksi hyvin luonnollinen syy, että se on ollut nopeampaa se työ tai muuten ollaan voitu välttää jotain niin kun hankaluuksia siinä töissä niin toimimalla sitten vaarallisesti eikä välttämättä edes tiedostaen niin, että se olisi niin kovin vaarallista. Ja sitten kun näitä juurisyitä etsitään, niin olisi niin kun tosiaan tärkeä tarkastella aina niin organisaatioiden johtamista ja kulttuuria kokonaisuutta. Eli lähtökohta on se, että niin tämmöisiä pysyviä muutoksia turvallisuudessa niin niitä voidaan aikaansaada vaan niin kun integroimalla ja ymmärtämällä, että turvallisuus on osa kaikkea toimintaa eikä tämmöinen niinku pintamaali, joka tehdään sitten kun muut muuten ollaan prosessissa prosessit suunniteltu. Eli ne täytyy olla siinä suunnittelussa niin kun oleellinen osa koko ajan mukana sitä johtamista ja suunnittelua. Eli tämmöinen päälle liimattu turvallisuus, niin se ei ole kestävä, että sitä vielä edelleenkin näissä meidänkin tutkinnoissa valitettavan usein nähdään, että on saattanut olla ihan hyvä aikomus, mutta niitä ei ole vaan niin kun integroitu näitä suunnittelutoimia, niin siihen turvallisuuden suunnitteluun kanssa yksiin. Ja tätä voi vähän verrata niinku tulipalojen sammuttamiseen taikka renkaan paikkaamiseen, että toki niin kun siinä tilanteessa kun jotakin on sattunut niin se tulipalo pitää sammuttaa. Tää rengas pitää paikata, jotta matka jatkuu mutta taas niinku pidemmällä perspektiivillä, niin eikö se olisi niinku fiksumpi kuitenkin suunnitella paloturvallisempi talo, taikka sitten suunnitella renkaiden vaihto hyvissä ajoin etukäteen enemmän kuin se hajoaa se rengas, että siitä tässä on oikeastaan kyse sitten organisaatiossa. Että kaiken kaikkiaan niin kun tämmöisellä toiminnalla tähdätään tai pitäisi tähdätä siihen, että kehitetään tämmöinen toimintakulttuuri, jossa turvallisuus on niin kun sitten loppujen lopuksi niin kun itsestään selvä asia, että sitä ei kyseenalaisteta tai sitä ei tehdä, vaan esimerkiksi sen takia, että laki niin niin käskee. Että meillä on erinomaisia esimerkkejä tuolta korkean riskin, todella korkean riskin, niin kuin toimialoilta, kuten kemian, petrokemian teollisuudesta esimerkiksi, jossa on aina ymmärretty se, että ei ole niinku varaa ensimmäiseenkin virheeseen, koska silloin ne se jälki on todella tuhoisaa. Niin siellä on myöskin sitten niin kun kaikki tämmöisetkin asiat, mitkä saattaa kuulostaa niin kun irrallisilta vaikkapa kemian turvallisuuteen nähden, niin kun työturvallisuusasiat, että on suojavaikkeitä ja muut oikein niin niitäkään ei ole koskaan kyseenalaistettu, että se turvallisuus on oikeasti niinku se ei ole mikään niin kun valintakysymys vaan se on niin kun ehdoton perusedellytys, jotta tätä toimintaa voidaan harjoittaa jatkossakin niin näitä ei kyseenalaisteta ja tässä nää on niin kun hyviä esimerkkejä semmoisesta toimialoista tai toiminnosta, jossa se turvallisuuskulttuuri on niin kuin se pitäisi olla joka paikassa.

Otto: Ja parhaimmassa tapauksessa se on nimenomaan vielä niin, että tota kaikesta turvallisuuteen liittyvästä pystytään niinku ilmoittamaan ihan organisaation sisällä niin, että siitä todella niin kun se asia otetaan huomioon ja sille tehdään jotakin. Se on tämmöinen asia, jota niinku kaikki pitää hyvänä asiana, että näitä ilmoitellaan. Oli ne sitten niinku, että ollaan tehty hyvin joku asia. Se on todella tärkeää, että niistäkin ilmoitetaan, mutta myös sitten niistä, että nyt tuli tehtyä tämmöinen virhe ja oli sitten niinku oma virhe tai jonkun toisen virhe, mutta kuitenkin niin, että se on semmoinen asia, joka otetaan niinku käsittelyyn ja se oli oikeasti pyritään niinku oppimaan sitä kautta, eikä niin että jätetään se kertomatta, koska siinä se nyt tota oli tämmöinen pieni erhe ja eli pyritään aina oppimaan.

Juontaja: Niin tota niinku pelätä sitä kertomista vaan että se kuuluu tehdä?

Otto: Nimenomaan, että kulttuuri ja semmoinen, että se kannustaa siihen kertomaan ja nimenomaan sen koko työyhteisön kannalta siihen, että meillä on sama goali tota saada tää paikka turvallisemmaksi.

Juontaja: Elikkä nyt, jos mä itse vedän yhteen, mitä te olette sanonut niin tää on yhtäläillä sitä ennakkointia ja suunnittelua, mutta myöskin oppimista sitten, kun jotain on tapahtunut niin sitten siitä otetaan opiksi ja kehitetään edelleen.

Mika: Joo, joku viisas on sanonut aikoinaan, että tota viisas oppii toisten virheestä ja tyhmää ei edes omista. Että eikö se niin kun ihan hyvä lähtökohta olisi, että edes niistä omista virheistä opittaisiin.

Juontaja: Ihan tähän loppuun vielä kun tota näitä nää vakavat tapaukset on oikeastaan semmoinen jäävuoren terävin kärki näissä työtaturmissa niin mitä sinne pinnan alle sitten jää?

Mika: No, joo että tuossa tuli jo alkupuheenvuorossa mainittuakin toi asbestitapaukset elikkä nää ammattitaudit, että siellä on niin kun. Ne pitäisi aina näissä tarkasteluissa huomioida vaikka tapaturmista puhuttaisiin niin lisäksi olisi niin kun ylipäättänsä tärkeitä huomioida laajemmin työturvallisuuden hallinnan puutteesta johtuvien seurausten koko kirjo eli, eli puhutaan työperäisistä ja työhön vähän löyhemmin liittyvistä sairauksista, joihin liittyy kyllä kokonaisuutena tarkastellen niin kun merkittävästi enemmän tämmöistä niin sanottua riskipotentialiaa kuin näihin vakaviin työtaturmiin eli tota joiden määrät on kyllä tosiaan niinku saatu onneksi painettua jo hyvinkin alhaiselle tasolle, että siitä huolimatta, että kehitys on tällä puolella ollut hyvä, niin ei pitäisi niinku missään nimessä tuudittautua sellaiseen ajatukseen, että nyt on niin kun työt tehty ja tästä voidaan jatkaa tota noin niin että nyt ei tarvitse enää niin kun kiinnittää asioihin huomiota, että päinvastoin että tää ei ole mikään tämmöinen jos matemaattisesti lokaali maksimi, josta ei enää voisi parantaa, että niin kun tuossa aikaisemmin viittasin siihen, että kyllähän niinku jokainen kuolemaan johtanut tapaturma tai vakavakin vahingoittuminen, niin ne on yksittäisiä tragedioita ja tuota noin niin ajatellen asiaa vaikka sitä taustaa tai siitä lähtökohdista, että edelleenkin kymmenessä perheessä niin kun vuosittain vähintään kymmenessä perheessä jäädään odottamaan sitten isää, veljeä, siskoa tai äitiä sieltä työpaikalta joka ei koskaan palaa. Niin näiden lisäksi tietysti sitten tosiaan niin kuin tämmöiset laajemmin, niin kuin tämmöinen sairastavuus, työhön liittyvä sairastavuus ja työperäiset sairaudet niin, että niin ne pitäisi olla meillä fokuksessa kyllä. Että eläkevakuuttamisen puolella on pitkään kiinnitetty huomiota esimerkiksi mielenterveyden ongelmista johtuviin työkyvyttömyystapauksiin, mitkä ei tietenkään johdu pääosin taikka ainakaan voittopuolisesti niinku työolosuhteista. Mutta ne on joka tapauksessa työelämän ongelma. Ja nyt meillä on tota noin niin tunnistettu, että meillä on tällaisia ikään kuin uusia tai kehittyviä riskejä niin kuin kognitiivinen ylikuormitus psykososiaaliset kuormitustekijät ja muut niin ne on niin kun työperäisiä sairauksia aiheuttavia ongelmia jo tällä hetkellä ja uusia riskejä kehittyä jatkuvasti, että kyllä meidän niinku hereillä täytyy olla ja se on sitä niinku sitä ehkä pinnan alla olevaa jäävuoren sitä potentiaalia, joka voi aiheuttaa niitä karikkoja ja on varmasti aiheuttaa, jos liian lähelle laiva ohjautuu. Eli tota tämä kaikki ja sitten myöskin pitäen koko ajan mielessä myöskin se, että niin nää perinteisemmätkin tapaturmariskit on edelleen täällä, että ei ne ole mihinkään hävinnyt eli ei ole niinku syytä niin kun tuota unohtaa tätä puolta ja koko ajan pitää olla hereillä, että tota pystytään pitämään tää tilanne hyvänä niinku jatkossakin myöskin näiden perinteisempien riskien osalta.

Juontaja: Just niinku tuossa, olet Mika jo pari kertaa viitannut siihen, että jokainen tragedia on liikaa ja olisi hyvä, että ne saataisi. No semmoista täydellistä maailmaa ja tietenkään koskaan pystytään saavuttamaan. Mutta tota näin niinku nyt kun on teitä tässä kuunnellut niin ollaan kuitenkin vertailussa aika hyvin, kun verrataan muihin maihin ja hyvällä tiellä, kun nämä ovat vähentyneet, että meillä varmaan on toivoa päästä vieläkin parempiin tuloksiin?

Otto: Ehdottomasti. Kyllä meillä toivoa on ja siihen pitää uskoa myöskin, että ehkä sinne nolla päästään joku päivä.

Mika: Kyllä joo, ja toisaalta myöskin pitää mielessä se viisaus tuolta urheilun puolelta, että kehitys loppuu tyytyväisyyteen, että ei tässä ole syytä niinku heittäytyä laakereille lepäämään.

Juontaja: Kiitos työturvallisuusasiantuntija Otto Veijola ja tutkimusyksikön johtaja Mika Tynkkynen vierailusta studiossa ja kiitos kuuntelijamme vierailustasi täällä Tapaturmavakuutuskeskuksen Tutka-
asemalla.